

Puhetta vihapuheesta –podcast, jakso 2

Haastattelija: **Unna Lehtipuu**

Vieraat: **Michaela Moua**, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Måns Enqvist, Poliisihallitus

Aaro Horsma, Helsinki Pride

Puhetta vihapuheesta –podcastin toisessa jaksossa pohditaan, miten aliraportointia voitaisiin vähentää ja miten vihapuheen kohteita voitaisiin auttaa.

Michaela Moua kertoo, että julkiset kulkuvälineet ovat yksi yleisimmistä paikoista joutua häirityksi ja suoranaisten vihapuheen kohteeksi. Julkiset kulkuvälineet saattavat tuntua ahdistavilta henkilöistä, jotka ovat joutuneet vihapuheen kohteiksi. Sivustakatsojien tuki on kohteelle tärkeää, mutta tilanteet ovat usein pelottavia myös muille kuin ainoastaan sen vihapuheen kohteeksi joutuvalla henkilöllä.

Måns Enqvistin mukaan on hyvin valitettavaa ja varmasti traumatisoivaa, että vihapuheen takia ihmiset ovat ruvenneet pohtimaan, milloin ja missä liikkuvat. Uusimman viharikosselvityksen mukaan viharikokset ovat viime vuoden osalta jonkin verran vähentynyt, mutta Enqvist ei lähtisi hurraamaan tämän vähennyksen takia. Tilannetta pitää seurata pidempään ennen kuin tiedetään, ovatko viharikokset laskussa.

Aliraportointi on viharikosten osalta tavallista, ja iso osa viharikoksista jää ilmoittamatta. Tilastoissa näkyvät vain poliisin tietoon tulleet rikosepäilyt. *”Aliraportointi on ja pysyy ongelmana. Varsinkin suusanalliset, kunnianloukkaustyyppiset, tai sitten tuolla netissä tapahtuvaa kiihottamista kansanryhmää vastaan – tyyppiset rikokset. Sitä on niin paljon siellä.”*

Aaro Horsma kokee, että olemme yhteiskuntana näiden ilmiöiden käsittelemisessä aika alkuvaiheessa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain veloitteiden huomioimisessa on vielä työtä. *”Ehkä huolestuttavinta on se vähäinen tiedon määrä ja sitten myös ne työkalut ja resurssit siihen tukeen, kun me puhutaan vähemmistöryhmistä ja niistä jatkuvista tilanteista mitä tapahtuu ihmisten arjessa, niin valtaosin ihmiset jää aika yksin niiden kokemusten kanssa, ja sen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa, niin on suuret”.*

Oikeusministeriö julkaisi vuonna 2016 selvityksen, jonka mukaan noin 20 prosenttia häirintää tai vihapuhetta kokeneista ilmoitti siitä kenellekään. Mouan mukaan tämä voi johtua siitä, etteivät ihmiset tunnista, milloin on kyse viharikoksesta, ja siitä, että ei olla tietoisia niistä tahoista, mihin voidaan ilmoittaa. Monet joutuvat kohteeksi toistuvasti, ja silloin voi tuntua haastavalta ilmoittaa toistuvasti. Enqvist huomauttaa, että monet viharikosten kohteeksi joutuvat maahanmuuttajataustaiset henkilöt tulevat kulttuurista missä ei yleisesti ole samankaltaista luottamusta viranomaisiin. Myös seksuaalivähemmistöihin kuuluville henkilöille on vaikeaa tuoda poliisin tietoon viharikoksia. Ihmisillä on tutkimusten mukaan myös kokemuksia siitä, että poliisi on vähätellyt tilanteita.

Moni viharikoksen tai vihapuheen kohteeksi joutunut on myös kertonut pelkäävänsä, että tilanne eskaloituu, jos he ilmoittavat rikoksen poliisille. Usein on myös hankalaa tehdä rikosilmoitus, jos tekijä on tuntematon henkilö esimerkiksi julkisessa kulkuvälineessä.

Enqvistin mukaan myös poliisissa on mietitty paljon, miten vihapuhe voi eskaloitua tekoihin, jos siihen ei puututa. *”Meillä oli alkuvuodesta poikkihallinnollinen työryhmä, joka pohti tätä, että sanat ovat tekoja. Työryhmä suositteli, että pelkästään rikoslakia muuttamalla tai korjaamalla tai näitä tuomioita korottamalla, niin sillä ei saada sitä vaikuttavuutta, vaan lähtökohtaisesti pitää lähteä lapsuudesta saakka ja koulupuolelta ja politiikassa ja eri viranomaisissa, että tunnistetaan ja pystytään siihen vaikuttamaan.”*

Horsman mukaan on erittäin tärkeää, että nämä teot näkyvät yhteiskunnan jokaisella tasolla, ”*ettei ole vain sellaista ideaalia kuplaa, mikä hyödyttää ainoastaan niitä henkilöitä jotka eivät syrjinnän kohteeksi arjessaan joudu*”.